

Χαρακτηριστικές λέξεις της ποντιακής διαλέκτου

- 1.- ρίζα μ' = ρίζα μου - όρος της ύπαρξής μου - η βάση της ζωής μου - το ψυχολογικό στοιχείο της χαράς μου - λατρευτό μου πρόσωπο. κλπ.
  - 2.- στερέα = στερέωμα, στήριγμα - ναι ρίζα μ', ναι στερέα μ', δηλαδή, θεμέλιο και στήριγμα της ζωής μου - ελπίδα και παρηγοριά - σκριβή αγάπη - ο λόγος της ύπαρξής μου. κλπ.
  - 3.- παρχαρομάννα: μάννα του παρχαριού, αρχιτισοπάνισσα - πανέμορφη αρχόντισσα μέσα στο γραφικό φυσικό περιβάλλον - αγέρωχη προσωπικότητα στα πλαίσια του κτηνοτροφικού βίου - ηρωική μορφή μέσα στο άγριο φυσικό περιβάλλον. - ανδρογυναίκα με ανδρικό δυναμισμό και με αληθινές ευαισθησίες στις γυναίκες αρετές - αξία και έντιμη επαγγελματίας στο σκληρό μόχθο της κτηνοτροφίας. κλπ.
  - 4.- τελίκανλης: τρελοσίματος, παλικόρι, έφηβος - το γεμάτο νιάτα και ομορφιές πρόσωπο - με χίλιες χάρες έφηβος - ο νέος με αθλητικές και ηθικές αρετές κλπ.
  - 5.- καλομάννα: γιαγιά - η καλέσα η μάννα - η δυο φορές μάννα, γι' αυτό και καλομάννα - η μάννα του σπιτιού, το ηθικό θεμέλιό του - το ήσυχο λιμάνι, όπου προσαράζουν όλοι οι σπιτικοί, για να ηρεμήσουν, για να παρηγορηθούν, να πάρουν ηθική δύναμη, να βρουν κατανόηση - η μεγάλη κοδέσπενα - αυτή που έχει όλες τις ειδικές εξουσίες στο εσωτερικό του σπιτιού κλπ.
  - 6.- αγουρότε : ανδρισμός - πράξη λεβεντιάς - αγέρωχος ανδρισμός - απόλυτη έντιμότητα - ηθική ενέργεια - ευθύτητα - ανθρωπιά - ψυχική μεγαλοσύνη κλπ.
  - 7.- μανουδάκια: (από το λουλούδι " μανουσάκι "), η όμορφη σαν το μανουσάκι - η γυναίκα ή η κοπέλα που πιστεύει στην καθαριότητα ως πρώτη αρετή - αυτή που η καθαριότητά της σκορπάει ευωδιές και αρώματα - σύμβολο και προμήνυμα χαράς κλπ.
  - 8.- τονατεύω: στολίζω, διακοσμώ - τοποθετώ στο τραπέζι όλα του θεού τα αγαθά - τονατεμένον τη λαμπρήν το τραπέζ' - τοποθετώ διάφορα στολίδια (σε δωμάτιο, μέσα στο σπίτι) - καλοστολίζω (π.χ. τη νύφη) κλπ.
  - 9.- αυγίτες: αυγερινός - το μήνυμα της αυγής - ο προπομπός της ημέρας - ο λαμπρός σύντροφος - ο μονάκριβος γιός - σύμβολο ελπίδας και χαράς κλπ.
  - 10.- ανοιχτοκαλάτσευτος: ευθύς - αυτός που εκφράζεται με θάρρος και με ειλικρίνεια - αυτός που δε φοβάται την αλήθεια - αυτός που μιλάει χωρίς περιστροφές - αυτός που ό,τι έχει στην καρδιά το εκφράζει και με τα χείλη κλπ.
- II.- στοχασία: στοχασμός - περίσκεψη - φιλοσοφικός στοχασμός - βαθιά σκέψη - αντικειμενική θεώρηση της ζωής - ψυχική στάση απέναντι σε πρόσωπα και πράγματα - περισυλλογή - αίσθημα ευθύνης κλπ.

- 12.- δατάχικουμαι: δίνω αυστηρή εντολή - κάνω ιερές υποθήκες - κάνω ευγενείς παρεμβάσεις - υποδεικνύω το ηθικό χρέος - δείχνω το δρόμο του καθήκοντος - αναθέτω σε άλλο την εκπλήρωση προσωπικών μου πόθων κλπ.
- 13.- δαρμανεύω: συμβουλεύω - κάνω νουθεσία, νουθεσίες - δείχνω κατευθύνσεις ενεργειών με την επισήμανση των ευθυνών κατά περίπτωση - προτρέπω, αλλά και αποτρέπω κλπ.
- 14.- αγλόγανος: αβαθής, ρηχός - ο χοντροκομμένος, ο θκομφος - αυτός που έχει μωσλά μωρού - ο εκτεθημένος στη χλεύη των άλλων κλπ.
- 15.- καρδία: καρδιά - θάρρος, τόλμη, αφοβία - γενναία δράση - θαρραλέα απόφαση - πλούσια αισθήματα και συναισθήματα - ψυχικό σθένος κλπ.
- 16.- λογοθέτες: ρήτορας - ωραιολόγος - με λόγο φιλοσοφημένο - ετοιμδλογος - με γλυκιά ομιλία - αυτός που έχει χιούμορ κλπ.
- 17.- πορό: πόρα - καταιγίδα - αντιξοότητες της ζωής - αναποδιές, κακοτυχιές - παροδικό δυσμενές περιστατικό - δύσκολη, τραγική κατάσταση - ψυχικό δράμα - τραγικό αδιέξοδο κλπ.
- 18.- φτιλακίζω: καταλαμβάνομαι από ψυχικό τρόμο - βρίσκομαι σε ψυχική αναστάτωση - βρίσκομαι σε ψυχικό αδιέξοδο και αγωνιώ - κουντεύει να βγει η ψυχή μου - η αδικία με πνίγει και η αγανάκτησή μου κορυφώνεται κλπ.
- 19.- αντρίζω: παντρεύομαι (η κοπέλα) - έχω να κάνω με άντρα - γίνομαι συντρόφισσα ανδρός - βρίσκω τον γυναικείο προορισμό μου κοντά σε άντρα κλπ.
- 20.- γυναικίζω: νυμφεύομαι - έχω να κάνω με γυναίκα - ξεκινώ την κοινωνική μου αποστολή συντροφιά με γυναίκα - φεύγω από τη θέση του ελεύθερου παλικαριού και γυναικίζω πια, συνυπόρχω, συμβιώνω με μια γυναίκα κλπ.

Τα παραπάνω εντελώς ενδεικτικά

Στάθης Ι. Ευσταθίδης